

Список використаних джерел:

1. Андрейчин М.А. Медсестринство при інфекційних хворобах : Підручник / М.А. Андрейчин, О.Л. Івахів – Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. – 385 с.

ШКІЛЬНИЙ БУЛІНГ – ПЕДАГОГІЧНЕ І СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ

Денисовець Т.М., Денисовець І.В.
(Полтава, Україна)

В Україні склалася дуже напружена соціально-економічна ситуація, яка загострюється через військовий конфлікт на сході нашої країни та проблеми, що органічно постають у цьому контексті, а саме: вимушене переселення громадян, відсутність якісної освіти, яка забезпечить фінансову стабільність, насамперед для молодого покоління; маніпулювання мовними та міграційними питаннями. Нагальними соціальними проблемами сучасного суспільства лишаються: постійне погіршення як фізичного, так і психоемоційного стану здоров'я підростаючого покоління; зниження позитивної динаміки щодо створення оптимального та позитивного комунікаційного середовища в юнацьких мікроколективах; зростання соціального напруження, особливо в групах осіб вимушених переселенців.

Сьогодні демонструє невтішні, а почасти надзвичайно сумні й трагічні ситуації дитячих і юнацьких конфліктів, які активно переростають у систематичне цькування й неприкриту агресію. Проаналізувавши наукову літературу щодо окресленої проблеми, констатуємо, що в сучасних вітчизняних освітніх закладах спостерігається динамічне збільшення таких ситуацій, коли старші і головне – більш сильні учні жорстоко тероризують фізично слабших школярів. На жаль, роль агресорів часто виконують також дорослі: батьки (усиновлювачі), педагоги, родичі, сусіди, випадкові знайомі. Тому одне із першочергових завдань науковців різних галузей – розроблення й реалізація дієвих методів попередження й корекції девіантної, агресивної поведінки учнів різного віку задля запобігання поширення такого ганебного явища як шкільний булінг.

Уперше феномен шкільного насильства як самостійний об'єкт наукового вивчення описали у своїх працях скандинавські вчені (К. Лагерспетц, Д. Ольвеус, А. Пікас, Е. Роланд, П. Хайнеманн). Значний внесок у дослідження явища агресії зробили науковці, які прагнули описати особливості агресивної поведінки осіб різного віку (Г. Андреева, І. Маковська, О. Реан). Окремі теоретичні аспекти проявів дитячого цькування висвітлені у працях О. Асмолова, Б. Братуся, Т. Драгунової, В. Знакова, Н. Зинов'євої.

У наш час булінг став досить поширеним явищем, яке у своєму підґрунті має чимало психологічних, педагогічних і соціальних актуальних проблем. Сьогодні булінг – це не лише «пустощі», це досить жорстока форма взаємовідносин, яка ґрунтується на насильницьких діях, дискримінації, агресії тощо [1]. У різновікових учнівських та молодіжних колективах спостерігаємо дуже загострене питання проявів агресії та систематичного цькування. За своєю сутністю цькування – це специфічна форма агресивної поведінки особи, при якій сильніший, почасти авторитетніший учень, а іноді й група школярів, систематично тероризує так званого аутсайдера. Щодо своїх учасників подібні випадки охоплюють не лише агресорів та їхніх жертв, а створюють підґрунтя для активного чи пасивного включення в процес інших членів шкільного колективу, у якому процвітають подібні «нездорові» взаємини. Такі стосунки отримали назву «шкільний булінг», широке розповсюдження якого впродовж останніх років в освітній практиці стало справжньою соціальною проблемою.

Відповідно до визначення CDC (Centers for Disease Control and Prevention) булінг (*bullying*, від англ. *bully* – хуліган, задирака, грубіян, насильник) – це будь-які прояви свідомого жорстокого ставлення, агресивної поведінки однієї особи чи групи людей до іншої дитини або дітей, які не здатні захиститися, що систематично повторюються або при

яких простежуємо передумови для повторення; одна з форм психічного насильства у вигляді утиску, дискримінації, цькування, бойкоту, дезінформації, псування особистих речей, фізичної розправи. Очевидно, що булінг набуває глобальних та масових проявів.

Всесвітня організація охорони здоров'я проводить періодичний моніторинг аспектів поведінки школярів, які впливають на їхнє здоров'я. Один із напрямів дослідження пов'язаний із насиллям у закладах освіти.

Відповідно до результатів опитування різних груп респондентів щодо ситуації шкільного булінгу, яка склалася в українських загальноосвітніх навчальних закладах, констатуємо, що серед одинадцятирічних дітей 19% хлопців і 20% дівчаток піддавалися різноманітним образам у шкільному середовищі не менше двох разів протягом місяця [2].

Якщо проаналізувати цю ситуацію серед школярів тринадцятилітнього вікового порогу, то тут статистика дещо знижується порівняно з попередньою віковою категорією: 16% хлопців, 18% дівчат. Серед п'ятнадцятирічних юнаків і дівчат прояви ображання та цькування протягом місяця складають ще менший показник: відповідно, 13% хлопців і 12% дівчат [2].

Важливим аспектом вивчення й аналізування поведінки членів учнівського колективу є вчинки дітей, які самі ображали інших не менше двох разів протягом місяця останні декілька місяців. Таких одинадцятилітніх агресорів, або булерів в українських школах 13% хлопців і 10% дівчат. Відсотковий показник тринадцятирічних агресорів вищий, порівняно з попередньою віковою групою: 17% хлопців, 13% дівчат. Тенденцію до зростання кількості булерів спостерігаємо й у п'ятнадцятирічному віці: 18% хлопців і 13% дівчат.

Статистичні дані демонструють, що переважна більшість агресорів – хлопчики, вони ж переважно стають і жертвами. Але проблема полягає в тому, що хлопчики активніше застосовують фізичне насильство. А серед дівчаток частіше використовуються інші, менш помітні форми цькування. На синець під оком батьки і педагоги реагують набагато оперативніше, ніж на заплакані очі і загальну пригніченість. Але й дівчатка можуть легко перетворюватися на агресорів і діяти не менш жорстоко, ніж хлопчики [3].

Науковці кваліфікують шкільний булінг за двома видами – прямий та непрямий. У молодших класах частіше використовуються прямі види цькування, що виражаються в побоях, псуванні речей, відбиранні грошей, образах.

Батькам насамперед потрібно фіксувати саме прямий булінг. Його прояви більш легко довести. У середній і старшій школі застосовуються більш складні методи непрямого впливу: бойкот, поширення пліток, маніпуляція дружбою, наклеп, перекладання провини, принизливі прізвиська тощо. Непряме цькування дуже складно вчасно виявити і ще складніше зібрати докази. Однак у чистому вигляді прямий або непрямий булінг трапляється рідко. Безкарність спонукає агресорів переходити до більш витончених видів знущань і рано чи пізно призводить до фізичної агресії.

Поняття булінгу сформувалося в самостійний термін, що свідчить про масовість цього явища, за яким постає ціла низка соціально-психологічних, освітніх та правових проблем, які почасти розв'язуються із залученням правоохоронних органів, адже булінг – це різко негативна агресивна поведінка умисного характеру, яка має високий ступінь суспільної небезпеки.

Отже, учнівське цькування, або шкільний булінг – це багатогранне й складне педагогічне й соціально-психологічне явище, що породжується та розвивається на підґрунті страху, загострення конфліктності й агресії.

Список використаних джерел:

1. Алексеенко Т.Ф. Явища мобінгу та булінгу в стосунках групи і особистості / Т.Ф. Алексеенко // Шлях освіти : наук.-метод. журн. – 2012. – № 2. – С. 12–16.
2. Глобальне опитування про булінг [Електронний ресурс] // ЮНІСЕФ – Режим доступу до ресурсу: <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/infographicbullying-upd.pdf>

3. Лушпай Л.І. Булінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення (на прикладі досвіду середніх загальноосвітніх шкіл Великої Британії) / Л.І. Лушпай // Український альманах. – К., 2010. – Вип. 4. – С. 26.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ

Дерев'янюк Т.В., Звягольська І.М.
(Полтава, Україна)

У сучасних умовах конкуренції на ринку праці спостерігається тенденція зростання вимог до фахової підготовки особистості, яка потребує реалізації інноваційних підходів до системи формування професійної культури. Адже, одним із головних завдань у новій національній моделі вищої освіти є розвиток творчої особистості майбутнього конкурентоспроможного фахівця з високою культурою, якостями громадянина-патріота, інтелігента та соціально активної особистості.

Головною метою національного виховання студентської молоді, в тому числі й майбутніх лікарів, є підготовка розвиненої, суспільно активної особистості, професійно-грамотного, творчого фахівця, який поєднує в собі високу духовність, моральну чистоту, професійну компетентність і фізичну досконалість. Реалізація професійної діяльності вимагає від лікаря, крім спеціальних знань, умінь і досвіду, сформованості таких моральних якостей, як готовності до самопожертви заради порятунку життя хворої людини у поєднанні з поглибленням і розширенням здібностей до співчуття, вияву доброти та любові до людей; розвитку в майбутніх фахівців здатності до емоційно-вольової саморегуляції, контролю над своєю діяльністю та поведінкою; виконанню студентами правових норм і морального обов'язку, деонтологічної моралі та етики поведінки, готовності відповідати за свої дії і вчинки.

Вагомий освітній, виховний і світоглядний потенціал у вищих медичних закладах освіти має навчальна дисципліна «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», реалізація освітніх і виховних цілей у процесі її вивчення – один із найважливіших елементів сучасного навчально-пізнавального процесу, оскільки виховне середовище дозволяє розкрити потенціал кожного студента, реалізувати його природні задатки, сформувати активну життєву позицію, вміння набутти досвіду правильної поведінки й спілкування, стійких моральних якостей особистості [3].

На кафедрі мікробіології, вірусології та імунології Української медичної стоматологічної академії створені всі умови для прояву вільної, творчої і моральної особистості студента, який повинен володіти інтелігентністю, і становлення якого не можливе без збереження і відродження духовно-історичних цінностей своєї країни, пріоритетного розвитку культури, науки і освіти як необхідних джерел прогресу суспільства з гарантованим майбутнім. В освітньо-виховне середовище кафедри активно залучаються вітчизняні та іноземні студенти II курсу стоматологічного факультету, II-III курсів медичного факультету, а також студенти з нормативним терміном навчання за спеціальностями 221 «Стоматологія», 222 «Медицина» та 228 «Педіатрія» [3]. Реалізація принципів національного виховання на кафедрі здійснюється під час проведення навчальних занять, через систему позааудиторних виховних заходів різного рівня організації, гурткову роботу, конференції, олімпіади, проведення екскурсій, написання науково-дослідницьких робіт, індивідуальних бесід тощо.

Ефективними засобами, що сприяють творчій самореалізації студентів на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології, є система індивідуальних (доручення, творчі завдання, індивідуальні бесіди та ін.), групових (екскурсії, творчі групи, свята, конкурси, олімпіади та ін.) і колективних (круглі столи, рольові ігри, тренінги, модерації, «дискусійні гойдалки» та ін.) форм діяльності, до участі в яких залучається максимальна